

lance ἐδημοσιεύθησαν διαρκούσης τῆς πολιορκίας τῶν Παρισίων, τὸ δ' ἐπόμενον ἔτος, ὅτε οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ διεδέχθησαν τὸν πόλεμον, ἔγραψε τὴν ἔνθερμον μπέρ συνδιαλλαγῆς ἐπίκλησίν του, *Plus de Sang*.

Κατὰ τὸ 1871 δύο νέα δραματικά ἔργα τοῦ Coppée ἀνεβιβάσθησαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, *Fais ce que dois καὶ L'abandonnée*, κατὰ δὲ τὸ 1872 ἐδιδάχθη καὶ τρίτον, *le Rendez-vous*. Ταυτόχρονως ἐδημοσιεύοντο νέα ποιητικαὶ συλλογαὶ τοῦ, *les Humbles*, *le Cahier rouge*, *Promenades et Intérieures*, καὶ μετὰ τὰς συλλογὰς ταύτας τὸ πόίημα *Olivier*, ἐν τῷ ὄποιῳ οἱ εἰδότες ἀνευρίσκουσιν ἀποσπάσματα αὐτοβιογραφίας τοῦ ποιητοῦ. Μετὰ ταῦτα εἶδον τὸ φῶς αἱ *Διηγήσεις* καὶ *'Elegieia*, συλλογὴ νέα περιλαμβάνουσα τινὰ τῶν ἀρίστων τοῦ Coppée ποιημάτων, μεταξὺ δ' αὐτῶν καὶ τὸ „οἱ Παριάι“, τοῦ ὄποιου παραθέτομεν ἔμμετρον μετάφρασιν φιλοπονηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Κ. Δ. Βικέλα.

Ἀποβαίνει δυσχερής, καὶ περιττὴ ἴσως, ἡ ἀκριβής ἀπαριθμητικής ἀπάντων τῶν μετέπειτα ἔργων τοῦ Γάλλου ποιητοῦ, ὅστις διὰ τοῦ αὐτοῦ γλαφυροῦ καλάμου μεταβαίνει ἀπὸ τῆς ποιησεως εἰς τὴν πεζογραφίαν. Οὕτω ἐδημοσιεύσεν ἀλλεπαλλήλως δύο σειράς διηγημάτων, τινὰ τῶν ὄποιων ἐγένοντο γνωστὰ παρ' ἡμῖν διὰ μεταφράσεων. Ἐπανερχόμενος δὲ

εἰς τὸ θέατρον, τὸ ὄποιον ἰδιαίζοντας τὸν ἔλκει τοῦ ἀπῆλθασε τοὺς μεγαλειτέρους αὐτοῦ θριάμβους, ἔγραψε τὴν ὥραιαν μονόπρακτον κωμῳδίαν *le Luthier de Crémone*, τὸ μονόπρακτον ἐπίσης δραμάτιον *le Trésor*, τὸ εἰς πέντε πράξεις δρᾶμα *Madame de Maintenon* ἀτινα ἀνεβιβάσθησαν πάντα ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Κατὰ τὸ 1883 δρέπει νέας δάφνας δι' ἑτέρου δράματος εἰς πέντε πράξεις, τοῦ *Severo Torelli*, καὶ τοῦτο ἀκολουθεῖ, κατὰ τὸ 1885, νέον πάλιν δρᾶμα εἰς πέντε πράξεις, *les Jacobites*. Τὰ δὲ διαλειμματα μεταξὺ τῶν διαφόρων τούτων δραματικῶν ἔργων πληροῦ ὁ Coppée διὰ νέων, κατ' ἔτος σχεδόν, ποιητικῶν συλλογῶν, οἷα τὰ ἔμμετρα αὐτοῦ διηγήματα, καὶ αἱ ὑπὸ τὰς ἐπιγραφὰς *Arrière-Saison*, *Poésies diverses*, καὶ *feuilles volantes*. Εἰς τὰς δύο τελευταίας συνέλεξε τὰς εἰς διαφόρους ἐφημερίδας καὶ εἰς περισσικὰ κατὰ καιρούς δημοσιεύσας ποιήσεις του.

Κατὰ τὸ 1884 ὁ Coppée ἐγένετο μέλος τῆς Γαλλικῆς ἀκαδημίας, διαδεχθεὶς τὸν ποιητὴν Victor de Laprade, ὅστις εἶχε διαδεχθῆ τὸν Alfred de Musset. Εἶναι δὲ ὁ νεώτερος τῶν ἀκαδημαϊκῶν. Μόλις διελθὼν τὸ 46ον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἔχει ἐνώπιόν του εὑρὺ εἰσέτι στάδιον ὄπως διὰ νέων ἔργων ἀνυψώσῃ ἔτι τὸ οἰκοδόμημα ἐφ' οὗ στηρίζεται ἡ φήμη τοῦ δινόματός του.

ΟΙ ΠΑΡΙΑΙ.

Ποίημα τοῦ François Coppée.

Ἐξ τὸν καιρὸν τοῦ Ἀρέγγ-ζέρ, 'c τὴν ἱερὰν Βενάρες, —
Ἄλλ' ἔχω ἀπ' τὸ τείχη τῆς, ἐκεῖ δύο φωληάδουν
Χωρὶς ναοὺς καὶ εἰδῶλα οἱ βδελυροὶ Παρίαι, —
Δύο παιδιά μ' ἀγνῇ καρδιᾷ καὶ μὲ μορφὴ ἀδώνα
Ἄγαπηθήκαν καρδιακὰ καὶ ἀρραβωνιασθήκαν.
Καὶ ἀν δ' ἔσχατος Σουδρᾶς τοὺς ἐπέριφρονδες
Κι' ἐπέφευγε τὸ πόδι του 'c τὸν ἵσκιο των νὰ βάλῃ,
Κι' ἀν μεταξὺ τῶν ταπεινῶν ἥσαν οἱ τελευταῖοι,
Καὶ ἀν τοὺς ἐδιωχναν παντοῦ 'σὰν φωριασμένους σκύλους,
'λιγο τοὺς ἔμειλε αὐτούς. Τοὺς ἔφθανε ἡ ἀγάπη!
Ἐλεεινοί, πτωχοί, γυμνοί καὶ μισοπεινασμένοι,
Δὲν ἔξευραν τὸ τί θά πῃ δ φθόνος καὶ τὸ μίσος.
Οὔτ' δ' Ἰνδὸς πολεμιστής μὲ τὸ σπαθὶ 'c τὴν ζώνη,
Οὔτ' δ' βαδύπλουτος Ἰνδός, ποὺ 'c τὸν ἐλέφαντά του
'c δόλχουσα καθίσματα καττίζει σταυροπόδι,
Οὔτ' δ' Βραχμάνος δ τρανός, ποὺ ζῆται καὶ θησαυρίζει
Ἄπ' τάγριά του εἰδῶλα μὲ τὰ τριάντα χέρια,
Κ' ἔχει κοράσια διαλεκτὰ μέσ' ταῖς κλεισταῖς Παγόδαις
Νὰ σέρνωνται 'c τὰ πόδια του κ' ἐμπρός του νὰ χορεύουν,
Οὔτε ᾧς κ' αὐτὸς δ βασιλεὺς 'c τὸν ὑψηλὸ του θρόνο, —
Κανεὶς δὲν τοὺς ἐφαίνετο εὐδαιμονέστερός των,
Διότι τὴν ἀγάπη των κανένας δὲν τὴν εἶχε.

Ο Σάγγωρ, νέος δυνατός, ἀκούραστος 'c τὸν κόπο,
Ζοῦσε τραβῶντας τὸ κουπὶ 'c ἔνα βαρὺ καίκι,
Ποὺ ἀναιβοκαταβίανε 'c τὸν ποταμὸ τὸν Γάγγη
Κι' ἀπὸ ἔνα 'c ἄλλον ἐφερε λιμένα τῆς Βεγγάλης
Ἡ ἐλεφαντοκέκαλο, ἡ ἔμμα ποὺ μαρίζουν.
Καὶ ὅταν ἔλευπε μακριὰ ἐκεῖνος π' ἀγαποῦσε,
Ἡ Διδα, μόνη κ' ἔρημη, περίλυπη 'σὸν χήρα,
Κάθε πρωΐ ἐπήγαινε 'c τοῦ ποταμοῦ τὴν ὅχθη, —
Καὶ ἀνεστέναζε βαθεῖα, — καὶ 'c τὰ νερά πετοῦσε
Δωτοῦ κλαδάνια, — κ' ἔβλεπε ποὺ τάπαιρε τὸ ρεῦμα,
Καὶ ἥτον 'σὸν νὰ ἔστελνε 'c τὸν ἀγαπητικὸ της
Μαζῆ μὲ τὰ λουλούδια τῆς τοὺς πόδους τῆς καρδιᾶς τῆς.

Μιὰ μέρα ἔξεφόρτονε τοῦ Σάγγωρ τὸ καίκι
'c τὴν πόλιν Πάτενα, 'c τὰ δεξιὰ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Γάγγη.
Τὸ βράδυ, ὅταν 'σχόλασαν οἱ ναῦται, οἱ Παρίαι,
Ἐβγήκαν καὶ ἀνάσαιναν 'c τοῦ ποταμοῦ τὴν ὅχθη.
Μαῦροι, γυμνοί, 'c τὸν μέσον των μ' ἔνα πανὶ δεμένοι,
Ἐκύταξαν ἀξένοιαστοι τὰ πλοῖα ν' ἀρμενίζουν,
Ἡ τὰ μεγάλα τὰ πουλιά ποὺ ἔσχιζαν 'c τὰ ὑψη
Μὲ τὸ βαρύ των πέταγμα τὸν γαλανὸν αἰθέρα.
Ἐκεῖ τὸ πλήθος ἔξαφνα τρομάζει καὶ σκορπίεται,
Γαύγησμ' ἀκούεται ἀγριοῦ, — κ' ἔνας μεγάλος σκύλος
Ορμῇ, 'c τὸν Σάγγωρ χύνεται, ζητεῖ νὰ τὸν δαγκάσῃ . . .
Ο Σάγγωρ ἔξαφνίζεται, νὰ φυλαχθῇ γυρεύει,
Καὶ τὸν κτυπᾷ μὲ τὸ ραβδῖον ὅπου κράτεῖ 'c τὸ χέρι,
Χωρὶς ν' ἀκούσῃ καὶ χωρὶς νὰ ἴδῃ μιὰ συνοδία
Ποῦ ἥχετο μὲ τύμπανα καὶ μὲ πομπή καὶ δόξα.
Ήτον δ μέγας Σκουράν, Ραιῆς τῆς Διωκούρης!
Ἄπ' τὸ θρονί, ποὺ σήκωνται οἱ δοῦλοι του 'c τοὺς ὄμους,
Εἴδ' δ Ραιῆς, — κ' ἔγλωμασες ἀπ' τὸν θυμό του, — εἶδε
Οτι ἐτόλμησ' δ γυμνός, δ βρωμαρές Παρίας
Νὰ τοῦ κτυπήσῃ τὸν καλό, τὸν ἀκριβό του σκύλο!
Φωνάζει μάζ, — 'c τοὺς δούλους του τὸν δείχνει τὸν αὐθάδη,
Καὶ πρὶν προφθάσῃ καὶ νὰ πῃ δ Σάγγωρ μίαν λέξη,
Τὸν ἀρπάξαν, τὸν ἔσυραν καὶ τὸν ἀλυσοδένουν, —
Καὶ δ ἀπάνθρωπος Ραιῆς, χωρὶς καιρὸν νὰ γάσῃ,
Προστάζει καὶ τὴν μύτη του νὰ κόψουν καὶ τ' αὐτιά του.

Ο Σάγγωρ ἔμειν 'έκτρωμα φρικτόν! . . . Απελπισμένος
Ωρίσθηκε ποτέ, ποτέ, 'c τὴν Διόλαν νὰ μὴ δείξῃ
Τοῦ τρομεροῦ προσώπου του τὴν κατασχύην. — "Οχι!
Ἐπῆγε τὸ καίκι του χωρὶς ἐκεῖνον πίσω.
Καὶ ἀπὸ τότε, 'c τὴν αἰλήν ἐνὸς ναοῦ τῆς Κρίσας, —
"Οπου Φακίραι διλγυμνοί, 'σὰν πιθηκοί 'c τὰ δάση,
Χορεύουν καὶ τὴν σάρκα των ἔσοχιζουν μὲ τὰ νύχια, —
Μία μορφή, ποὺ μὲ μορφὴν ἀνθρώπου μάλις μοιάζει,
Ἐλεγμοσύνην γύρευε καὶ προξενοῦσε τρόμον.

‘Η Διόλα, σταν ξέμαθε τί συμφορά τούς ήλθε,
Απὸ τὴν λύπη τὴν πολλὴ ἐρράγουσε ἡ καρδιά της.
Τὴν πρώτην ὥρα θέλησε νὰ πάγῃ νὰ τὸν εῖναι,
Νὰ βασισαμώσῃ μ' ἔρωτα τὸν πόνο τῆς ψυχῆς του.
Ἄλλ' ξεπειταὶ φαντασθήκει τὸ τί θὰ ιδῇ, — καὶ τότε
Τὸν νοῦ της ἐκυρίευσε διὰ μάτις ἐ φόβος.
Μή ὡς καὶ τὴν ἀγάπη της τὴν ξεπεράσῃ ἡ φρίκη!
Ἐκεῖ ἀστράπτει καὶ βροντᾶ. Εισπάνει ἡ τρικυμία. —
Σὺν νὰ τὰς ἤλθε ἔξι οὐρανοῦ μιᾶ ἐμπνευσίς, ἡ Διόλα
πάγει μὲ βίηματα γοργὰ? σὲ τοῦ ποταμοῦ τὴν δύνη.
Καὶ γονατίζει ξέσκεπτη? τὰ σύννεφ' ἀποκάτω,
Καὶ μὲ τὰ χέρια της τὰ δυὸς ἐπάνω στηκαμένα,
Τὸν Κεραυνὸν ἀπ' τῆς ψυχῆς τὰ βάθη ἐξορκίζει
Νὰ τιμωρήσῃ τὰ δειλὰ καὶ τάπιστα της μάτια
Που ἐφοβήθηκαν νὰ ίδουν τὸν ἀγαπητικὸν της, —
Κι' ἀφοῦ ἀπὸ τὰ μάτια της προέρχεται ἡ δειλία,
Παρακαλεῖ τὴν Ἀστραπήν τὸ φῶς της νὰ τῆς πάρῃ.

‘Ο Οὐρανὸς τὴν ἤκουει καὶ ἐτύφλωσε τὸ φῶς τῆς.

‘Η Διόλα ἐσηκώθηκε ώσαν ἐλαφρωμένη,
Ἀν καὶ ἡ μαυρίλα τῆς νυκτὸς τῆς σκέπαζε τὰ μάτια.
Τοῦ ποταμοῦ τὸ βογκητό ἐπῆρε ὁδηγό της
Κ' ἐκίνησε, θεστυφλή, ἀδύνατη καὶ μόνη,
Μέσ' ἀπὸ μέρη ἄγρια κι' ἀγνώριστα, νὰ πάγῃ
“Οπου τοῦ χρέους ἡ φωνὴ νομίζει πᾶς τὴν κράζει.
Ἀποσταμένη ἔπεισε πολλαῖς φοραῖς? τὸ χῆμα,
Πολλαῖς φοραῖς τὸν δρόμο της τὸν ἔχασε. Κ' ἐκεῖνοι
“Οπου εἰς τάγια νερά ἐλούζοντο τοῦ Γάγγη,
Τὴν ἔβλεπαν νὰ κλαίεται καὶ τὴν ἐσυμπονοῦσαν
Καὶ ἥρχοντο — τὸν δρόμο της καὶ πάλιν νὰ τὴν βάλουν.
Ἀν κάποτε τὸ πόδι της χλωρὸς κλαδὸς πατοῦσε,
Ἐνδύμικες διὰ πατεῖ κρύου φιδιοῦ τὴν ράχη.

‘Σ τὴν νύκτα μέσα ἤκουε τὰ βογκητά ποῦ βγάζουν
Οἱ ἄγριοι ἐλέφαντες καὶ οἱ πεινασμένοι τίγρεις.
‘Ἄλλα τὰ πάντα τὸ ἀψήφασι, καὶ κόπους καὶ κινδύνους,
Κ' ἔρημη, ἀσπλη, γυμνή, ἐμπρός, ἐμπρὸς πηγανει,
Μὲ μάτια πᾶλλο δὲν μποροῦν παρὰ νὰ κλαίουν μόνον.

‘Σ τὴν Πάτνα τέλος ἔφθασε μισοαποθαμένη.

“Ἐνας Ἰνδὸς ποῦ ἥρχετο ἐκεῖ νὰ προσκυνήσῃ
Τὴν εἶδε νὰ κλονίζεται, νὰ σέρνεται? τὸ τούς τούχους,
Τὴν εἶδε, τὴν ἐλέησε, τὴν πῆρε ἀπ' τὸ χέρι
Καὶ τὴν ἐπῆρε? τὸν ναόν, ἐκεῖ ὅπου δὲ Σάγγω?
Ἀκόμη? ζούσε ἐλεεινὸς καὶ ἐψωμοζητοῦσε.
Ἀμα τὴν εἶδ' ἀντίκρου του δὲ Σάγγω, ξεφωνίζει
Κι' ἀμέσως μὲ τὰ χέρια του τὸ πρόσωπό του κρύπτει.
Άλλα δὲ η Διόλα ἔναντι π' ἀκούει τὴν φωνή του
Καὶ χύνεται? τὰ στήθη του καὶ τὸν σφικταγκαλιάζει.

„Ω Σάγγωρ, ω ἀγάπη μου, μή θλίβεσαι, τοῦ λέγει,
Μή θλίβεσαι, δὲ Οὐρανὸς μοῦ ἔσβυσε τὸ φῶς μου
Κ' εῖσαι δὲ δύος καθώς πρὶν? τὰ μάτια τὰ τυφλά μου.
Θὰ σὲ ἀκούω νὰ μίλησε, θὰ σ' ἔχω στρίγμα μου,
Κ' εἰς τὸ ἔκκης θὰ εἴμεδα καὶ οἱ δυὸς εὐτυχισμένοι,
Αφοῦ δὲν ἔνας δὲν μπορεῖ νὰ έχῃ χωρὶς τὸν ἄλλον!“

“Ο Σάγγωρ τὴν ἀγάπαλισε μ' ἀνέκφραστην ἀγάπη,
Κ' ἔκλαυσαν, ἔκλαυσαν μαζῆ, καὶ ἐλάφρως? ἡ καρδιά των
Καὶ ἀπὸ τότε, τὸν αὐλήν τῆς Ιερᾶς Παγόδας,
“Οσοι ἥρχοντα τὰ εἰδῶλα ἐκεῖ νὰ προσκυνήσουν,
“Ερριγναν εὐσπλαγχνή ματιά? τὸ τούς δυὸς πτωχοὺς Παρίας
Που εἰρισκαν παρηγοριὰ ἔνας κοντά? τὸν ἄλλον,
Αὐτὴ ἀέμματη κι' αὐτὸς ἀκρωτηριασμένος.

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ.

ΑΡΧΙΔΟΥΣ ΡΟΔΟΛΦΟΣ.

“Οστις γινώσκει τὴν εἰλικρινῆ, ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν, ἡτις
διαθερμαίνει τοὺς διαφέρους λαοὺς τῆς Ἀψβουργικῆς μοναρ-
χίας πρὸς τὴν δυναστείαν αὐτῶν, ἐκεῖνος μόνον δύναται νὰ
συλλαβθῇ ἀμυνδρὸν ἰδέαν τοῦ πένθους καὶ τῆς ὁδύνης τῶν
αῶν τούτων ἐπὶ τῇ ἀνηκέστω συμφορᾷ, ἡτις, κεραυνοῦ
δίκην, κατέστρεψεν ἐν ἀκαρεῖ πάσας τὰς γλυκείας αὐτῶν
ἐλπίδας καὶ τὰ χρυσᾶ δνειρά, ὃν τὴν πραγμάτωσιν μετὰ
πεποιμήσεως προσεδόνων παρὰ τοῦ διαδόχου τοῦ Αὐστρια-
κοῦ θρόνου, τοῦ ἀρχιδουκὸς Ροδόλφου. Ἡ ιστορία πολλὰ
ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ὄντα ματαία βασιλέων, ἐκουσίως ἀποχωρισθέν-
των τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ μοναδικὴ ἐπέπρωτο νὰ εἴνει
ἡ περίπτωσις, καθ' ἧν διάδοχος εὐκλεεστάτου θρόνου ἐν
τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας του, τὸ σέμνωμα καὶ ἡ ἐλπὶς τῶν
γονέων του καὶ τοῦ ἴσχυροῦ αράτους του, σύζυγος εὐγενοῦς
καὶ ἐπιχαρίτου γυναικὸς καὶ πατήρ μονογενοῦς θυγατρίου,
ἀπαρνεῖται αἰφνιδίως τὸν κόσμον τοῦτον, ἐν τῷ δόποιώ
μεγάλη ἀποστολὴ ἀνέμενεν αὐτὸν καὶ ἀμάραντοι δάφναι προ-
σεμειδίων ἵσως αὐτῷ. Δικαίως λοιπὸν σύμπασα ἡ Αὐστρο-
ουγγαρία πενθεῖ ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ.

Τῇ 21 Αὐγούστου 1858 λαμπράν ἦγεν ἐορτὴν ἡ παρὰ
τὸν Δούναβιν γῆραιὰ μητρόπολις τῶν Καισάρων καὶ σύμπασα
ἡ Αὐστρία, διότι τὸ μέλλον τῆς δυναστείας εἶχεν ἀσφαλισθῆ
διὰ τῆς γεννήσεως διαδόχου, εἰς δὲν ἐδόθη τὸ δόνομα τοῦ
πρώτου Αψβουργοῦ Ροδόλφου. Ὁπόσοι σήμερον δὲν δυσα-
νασχετοῦσιν ἐπὶ τῇ ματαιότητι τῶν ἀνθρώπινῶν, ἀναμιμη-
σκόμειοι τῶν φρενητιώδων ζητωκραυγῶν τοῦ Βιενναίου
λαοῦ, ὅτε τὸ ἐσπέρας τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ Αὐτοκράτωρ

Φραγκῆσκος Ἰωσήφ μετὰ τοῦ πατρός του διέδραμεν ἐποχού-
μενος τὰς ὁδοὺς τῆς Βιέννης, πλεούσας ἐν φωτὶ! Ἡ τελεία
ἀνατροφὴ τοῦ μονογενοῦς μίοις ὑπῆρξεν ἐν τῶν σπουδαιοτά-
των μελημάτων τοῦ συνετοῦ πατρός, καὶ πᾶσα προσπάθεια
κατεβλήθη, δπως δ μέλλων Αὐτοκράτωρ ἀναδειχθῆ ἀντάξιος
ἀπόγονος τῶν μεγάλων προπατόρων του. Ἐν τρυφερῷ ἡλι-
κίᾳ κατέταξεν αὐτὸν δ πατήρ του, ἐπόμενος νόμῳ τῆς οἰ-
κογονείας τῶν Ἀψβουργῶν, εἰς τὸν στρατόν. Ὁ Ροδόλφος
οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐμμανῆς στρατιώτης, ὡς δ ἐπιστήθιος φί-
λος του δ νῦν Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας, καίτοι μετὰ
αὐτητότητος ἐξετέλει ἀείποτε τὸ καθῆκόν του. Ἀπαξ δ'
ἐδημοσίευσεν ἀνωνύμως φυλλάδιόν τι, ἀντικρούον τὰς ἰδέας
τοῦ θείου του ἀρχιδουκὸς Ιωάννου περὶ στρατιωτικῶν ζητη-
μάτων. Νηπιόθεν ὥφειλε νὰ καταγίνεται ὅπως ἐκμάθη τὰς
διαφόρους γλώσσας τῶν μελλόντων ὑπηκόων του, καὶ ἐνῷ,
ώς ἐλεγεν δ ἰδίοις, οἱ ἄλλοι παῖδες διεσκέδαζον, αὐτὸς μόνον
ταλαιπωρούμενος ἐνεβάθμυνεν εἰς τὴν μελέτην τῆς Τσεχικῆς,
Κροατικῆς καὶ Σλαβαϊκῆς, καὶ μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς
Βοσνίας εἰς τὴν Αὐστρίαν, καὶ τῆς Τουρκικῆς. Κυρίως μόνον
τὴν Γαλλικὴν καὶ Οὐγγρικήν, ἐκτὸς βεβαίως τῆς Γερμανικῆς,
ἐξέμαθε, πολλῷ δὲ βραδύτερον καὶ τὴν Ἀγγλικήν, ἐπωφε-
λούμενος ἐκ τῆς συγχῆς συναναστροφῆς πρὸς τὸν πρίγκηπα
τῆς Οὐαλίας.

Πολλῷ μᾶλλον εἰλκυόντων αὐτὸν ἐτεραι ἐπιστήθαι, καὶ τὰ
μάλιστα ἡρέσκετο συνδιαλεγόμενος μετὰ λογίων, καλλι-
τεχνῶν, δημοσιογράφων. Διὰ πολλῶν ταξειδίων εἰς διάφορα
μέρη τῆς γῆς ἡδυνήθη ν' αὐξήσῃ εἰς μέγαν βαθμὸν τὰς